

Proef Wageningen

Monumenten en Architectuur

Highlights en tips

Inclusief wandelroutes

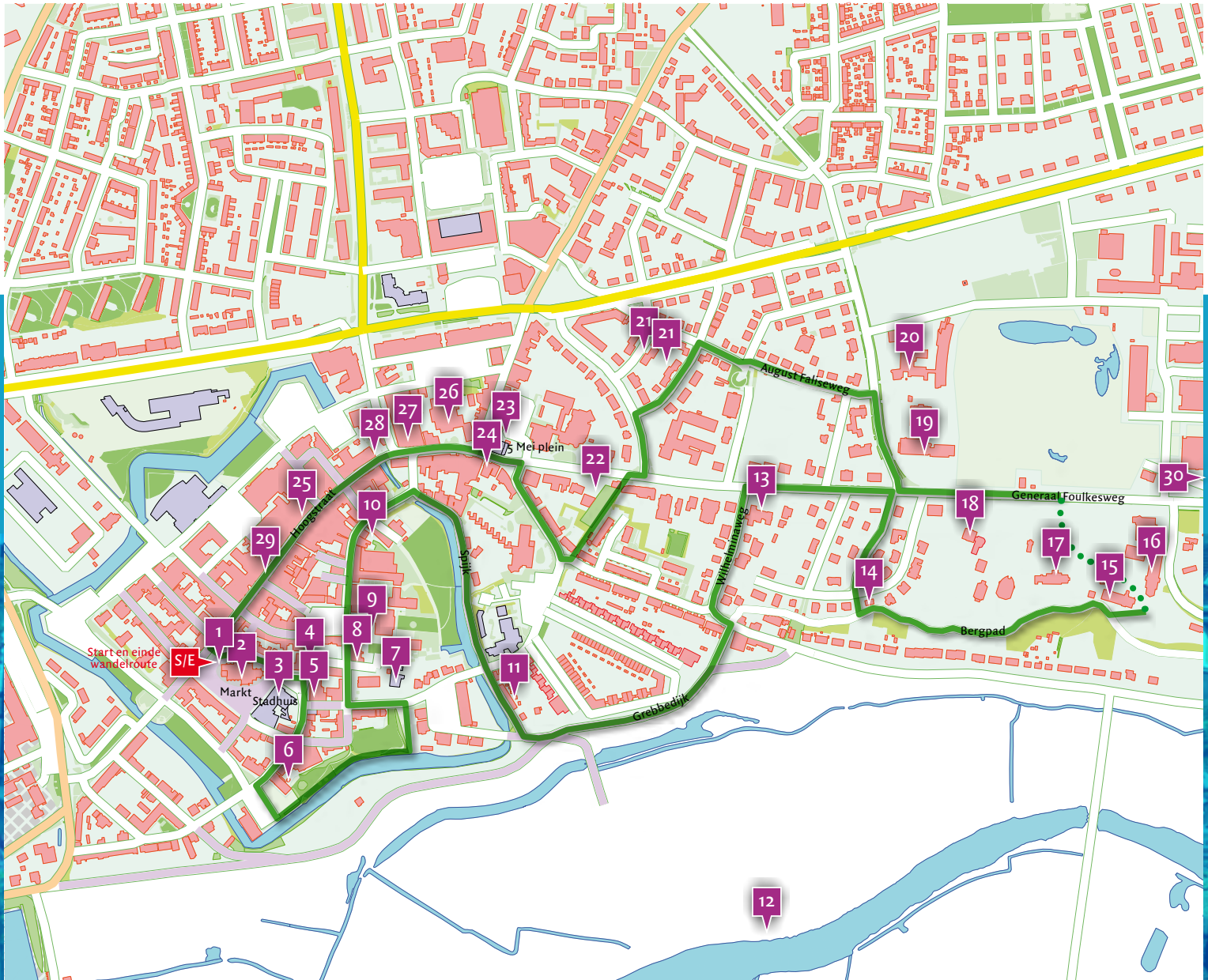
Monumenten en Architectuur Wageningen

Monumenten en architectuur

Wandelroute architectuur (zie p. 14)

Monumenten en architectuur

Wageningen heeft sinds 1263 stadsrechten en kent dan ook een lange geschiedenis. U vindt in Wageningen een verscheidenheid aan monumentale panden. Daarbij heeft de vestiging van het landbouwkundig onderwijs de stad vele impulsen gegeven en deze invloed is onmiskenbaar aanwezig. Sporen uit het verleden zijn ook te vinden in het gezellige stadscentrum met tal van restaurantjes en terrassen op de Markt bij de Grote Kerk.

1 Delftse School architectuur Markt en omgeving

Gemeentelijk monument, Markt en omgeving, Wageningen

De wederopbouw na de verwoestingen in mei 1940 werd met kracht ter hand genomen. Dat leverde in Wageningen en Rhenen huizen op in de stijl van de Delftse School. In Wageningen staan ze vooral rondom de Markt en aan het eind van de Hoogstraat waar zich de Bergpoort bevond.

4 Huize 'Sint Cunera'

Rijksmonument, Markt 23, Wageningen

Huize St. Cunera is een voormalig regentenhuis uit de 18e eeuw en wordt sinds lange tijd bewoond door een woongroep. De aanwezigheid van persiennes (luiken) geeft het fraaie herenhuis een voornaam uiterlijk.

2 Grote of St. Johannes de Doperkerk

Rijksmonument, Markt 3, Wageningen

De oorspronkelijk uit de 12e eeuw daterende Nederlands Hervormde kerk werd in WO II tot tweemaal toe zwaar beschadigd. In de kerk bevindt zich het Nationaal Bevrijdingsraam. Hierin ziet u thema's om 'te gedenken: allen die hebben gestreden, geleden en gebeden'. Het raam is gemaakt door Jhr O. van Nispen tot Pannerden en op 5 mei 1987 onthuld door Koningin Beatrix. In 2019 en 2020 is de kerk verbouwd en sindsdien wordt deze voor meerdere functies gebruikt.

6 Theekoepel

Rijksmonument, Bij Niemeijerstraat 21, Wageningen

In de loop van de 18e eeuw verrezen op diverse plaatsen binnen de vesting-gordel van Wageningen tuinhuisjes. De fraai in het groen gelegen theekoepel aan het Wallepad is hiervan het enig overgebleven voorbeeld. De koepel is in of kort na 1760 gebouwd op een oude vestingtoren door de regent Gijsbert Karel graaf van Hogendorp.

3 Stadhuis

Rijksmonument, Markt 22, Wageningen

In 1666 werd door het stadsbestuur het 'Schuttereynhuys' aangekocht en in 1698 ingrijpend verbouwd. Boven de entree met het statige bordes staat het beeld 'De Gerechtigheijt' van beeldhouwer Ignatius van Logteren uit 1724. Het stadhuis werd in 1984 voorzien van een nieuwe vleugel. In 2015 en 2016 werd het stadhuis van binnen grondig verbouwd en uitgebreid met nieuwbouw aan de achterzijde.

5 Immanuelkapel

Gemeentelijk monument, Markt 25, Wageningen

De kapel uit 1934 behoorde toe aan de Zusters van O.L.V. van Amersfoort, zij verzorgden het katholieke onderwijs. Hun voormalige convent en de school zijn in dit bouwblok te vinden.

Monumenten en architectuur

7 Museum De Casteelse Poort

Gemeentelijk monument, Bowlespark 1A, Wageningen

In 1500 kocht Karel van Egmond, Hertog van Gelre een terrein in de zuidoosthoek van de stad en bouwde daarop een kasteel met garnizoensgebouwen. In de kelder van museum De Casteelse Poort zijn nog resten te zien van een van de kasteeltorens. In 1672, het nationale rampjaar, werd het kasteel door Franse troepen verwoest. Drost Assueer Torck restaureerde de bouwval tot een stadskasteel, een woonpaleis met prachtige renaissance-tuinen. In 1990 zijn de zijvleugels uit 1877 gesloopt en vervangen door nieuwe herenhuizen. Nadat het woongebouw ook enige tijd als politiebureau dienst heeft gedaan, werd er in 1988 museum De Casteelse Poort gevestigd. De in 2011 gerestaureerde kruisgewelfkelder naast het huidige museum is een overblijfsel van het 'Brouhuys' en keuken van het voormalige kasteel.

8 Rosendaelse huizen

Rijksmonument, Heerenstraat 6-14, Wageningen

In 1739-'40 liet burgemeester Lubbert Adolf baron Torck de Rosendaelse huizen (Heerenstraat 6-14) bouwen als huurhuizen voor welgestelden. De vijf woningen bevatten elk vier bouwlagen met souterrain en mezzanino (= lage tussenverdieping).

9 Bassecour, Voormalig Hoofdgebouw Landbouwhogeschool

Rijksmonument, Bassecour, Wageningen

Tussen 1738 en 1744 werden door Lubbert Adolf Torck drie huizenblokken met elf herenhuizen gebouwd. De Bassecour lag wat verder van de toenmalige Achterstraat en bestond uit vier huizen. Vanaf 1876 tot 1990 werd het gebouw gebruikt door de Landbouwuniversiteit als hoofdgebouw. In 1990 zijn de zijvleugels uit 1877 gesloopt en zijn er nieuwe herenhuizen voor in de plaats gekomen.

10 Latijnse school

Rijksmonument, Molenstraat 8-16, Wageningen

De Latijnse school dateert uit circa 1745 en werd rond 1850 gewijzigd en gepleisterd. De gevelsteen uit 1724 is afkomstig uit een ouder schoolgebouw. Na de opheffing van de school in 1881 volgde een verbouwing tot woningen en een winkel.

11 Leerlooiershuisjes aan het Spijk

Gemeentelijk monument, Spijk 17-31, Wageningen

De leerlooierhuisjes zijn in 1887 gebouwd voor arbeiders uit de leerlooiersfabriek aan de Stationsstraat.

12 Steenoven De Bovenste Polder

Rijksmonument, Aan de Rijn 15, Wageningen

De buiten gebruik gestelde, herbestemde steenfabriek "De Bovenste Polder" van het type zigzagoven is ontworpen door J.J. Wentink uit Utrecht. Tot midden jaren 1960 was de steenfabriek in bedrijf. Door enthousiaste initiatiefnemers werd de fabriek van de sloophamer gered. Nu heeft het een multifunctionele herbestemming.

13 Voormalige Rijkshogere Burgerschool (HBS)

Rijksmonument, Wilhelminaweg 1-3-5, Wageningen

Het complex van de voormalige Rijkshogere Burgerschool is na 1896 in fasen tot stand gekomen en werd ontworpen door architect en rijksbouwmeester Jacobus van Lokhorst. Het pand is opgetrokken in neorenaissancestijl. Het complex bestaat uit drie panden: op Wilhelminaweg nr. 1 het hoofdgebouw, op nr. 3 de conciërgewoning en op nr. 5 het gebouw voor gymnastiek en tekenen dat in 1919 werd voltooid. In 1968 sloot de HBS op deze locatie. Tegenwoordig wordt het als centrum 't Venster gebruikt voor muziek, dans, theater en beeldende kunst.

Monumenten en architectuur

14 Houten huis uit Silezië

Rijksmonument, Nassauweg 20, Wageningen

Houten huis uit 1923, destijds als prefab bouw pakket geleverd door de fabriek Christoph und Unmack A.G. in Niesky-Oberlausitz, Silezië.

15 Voormalig Laboratorium voor Landmeetkunde

Rijksmonument, Hesselink van Suchtelenweg 6A/B, Wageningen

Het Laboratorium voor Landmeetkunde (Geodesie) is een van de instituten van de Landbouwhogeschool op Hinkeloord. Het door Frants Edvard Röntgen ontworpen gebouw kreeg pas in 2007 de status van rijksmonument. Het pand is prachtig gelegen op een stuwwal en biedt een schitterend uitzicht over de lager gelegen Betuwe. Maar deze plek is op de eerste plaats bewust gekozen voor het onderwijs in Landmeten, waarbij de vele kerktorens in de Betuwe de referentiepunten vormen voor de practicumstudenten. Nadat de universiteit het pand in 2000 verkocht, zijn er enkele bedrijfsruimten en een woning in het pand gevestigd

16 Voormalig Laboratorium voor Microbiologie

Rijksmonument, Hesselink van Suchtelenweg 4, Wageningen

Het Laboratorium voor Microbiologie is in 1920-1922 ontworpen door Cornelis Jouke Blaauw voor de Landbouwhogeschool Wageningen. Destijds werd veel kritiek geuit op de overdadige sierlijkheden binnen de Amsterdamse Schoolarchitectuur. In de jaren vijftig werd een aanbouw gerealiseerd en omstreeks 1987 volgde een inwendige verbouwing onder leiding van de architect Verhoeven. In 2008 werd het pand aangekocht door een bedrijf dat er nu gevestigd is.

17 Voormalig Laboratorium voor Plantenfysiologie

Rijksmonument, Generaal Foulkesweg 70-72, Wageningen

Het Laboratorium voor Plantenfysiologie van de Landbouwhogeschool Wageningen staat bekend als het Schip van Blaauw. Dit naar de verantwoordelijk architect Blaauw die ook het Laboratorium voor Microbiologie ontwierp. Het gebouw is tussen 1919-1920 gebouwd in Amsterdamse Schoolstijl. Kenmerkend voor deze stijl is de expressieve vormgeving van het pand met details van glas in lood, beeldhouwwerk en een dakbedekking die voor een deel over de gevel naar beneden is doorgetrokken. Het voormalige universiteitsgebouw heeft nu een semi openbare functie door de verhuur van de collegezaal en kantoorruimte.

18 Villa Hinkeloord (Het Depot)

Rijksmonument, Generaal Foulkesweg 64, Wageningen

In 1855 werd door Dirk Vreede opdracht gegeven tot het bouwen van een landhuis op de Wageningse Berg. Op 12 mei 1855 werd de eerste steen door Cornelis Vreede gelegd. Het huis werd Ngladjoe genoemd, naar de plantage van Vreede op Java, waarvandaan hij net teruggekeerd was. In 1872 werd het landgoed verkocht aan Godert Alexander Gerard Philip graaf van der Duyn, heer van Maasdam en Hinkeloord (of: Hinkelenoord). Deze noemde het huis Hinkeloord. Sinds 1916 huurde de Landbouwhogeschool Wageningen het pand. In 2002 is het landhuis gerestaureerd, waarna beeldengalerij Het Depot zich er vestigde.

19 Voormalig hoofdgebouw Rijksstuinbouwschool

Rijksmonument, Generaal Foulkesweg 37, Wageningen

Dit onderwijsgebouw uit 1895, waarin ook het woonhuis van de directeur was, staat in Wageningen bekend als 'het gebouw met de klok'. Deze is prominent in de voorgevel aanwezig.

Monumenten en architectuur

20 Voormalig Botanisch Laboratorium Plantkunde (nu Het Depot)

Arboretumlaan 4, Wageningen

Het complex bestaat uit 3 gebouwen. Vooraan het voormalig onderwijsgebouw Plantkunde uit 1932, een zakelijk en strak gebouw met kubische vormen. Links daarvan de voormalige bibliotheek uit 1986 met gevels die bekleed zijn met planken van naaldhout. Er achter staat 'De banaan', een neomodernistisch lichtgebogen gebouw uit 1990. De twee laatstgenoemde gebouwen zijn ontwerpen van architectenbureau Mecanoo uit Delft.

21 Middenstandswoningen

Gemeentelijke monumenten
August Faliseweg 2 - 10, Eekmolenweg
3 - 13 en Veluwiaweg 2-12 en 1-11,
Wageningen

Middenstandswoningen uit 1922 en 1923 met invloed van de Amsterdamse schoolstijl.

22 Joodse begraafplaats

Rijksmonument, Generaal Foulkesweg bij 14, Wageningen

Tussen de Veerstraat en de Generaal Foulkesweg ligt aan het kerkhofpad, ook wel de Jodehucht genoemd, de oude Joodse begraafplaats. De begraafplaats werd in 1668 door Isaac Adolphs de Jode aangelegd in een oude zandafgraving en is de oudste nog intact zijnde Joodse begraafplaats buiten de grote steden. In 1988 is de begraafplaats gerestaureerd.

23 Hotel De Wereld

Rijksmonument, 5 Mei plein 1, Wageningen

Hotel de Wereld is als herberg ontstaan op een knooppunt van wegen aan de voet van de Wageningse berg. De oudste vermelding is uit 1676. In 1803 werd het logement omschreven als 'daer waer de Waerelt uithangt'. In 1852 werd het gebouw vernieuwd en in 1872 uitgebreid. In 1926 presenteert het hotel zich dan ook als het 'huis eerste rang ter plaatse'. Op 5 mei 1945 werd Hotel de Wereld door generaal Charles Foulkes uitgekozen voor de capitulatie onderhandelingen met de Duitse kolonel-generaal Johannes Blaskowitz. Foulkes zou voor deze plaats hebben gekozen wegens de ligging van Wageningen aan het toenmalige front, de afwezigheid van burgers vanwege de evacuatie en de symboliek van de naam "De Wereld".

24 Stadsboerderijtjes

Rijksmonument, 5 Mei plein 12 en 13, Wageningen

De twee als stadsboerderijtjes bekend staande panden behoren tot de oudste van de stad. Het rechter pand is het oudst en wordt al in 1676 vermeld. Vanaf circa 1750 worden ze beide bewoond door tabakstellers. In de voorhuizen van beide stadsboerderijtjes ontstonden in de 19e eeuw huiskamercafés, waaronder het eerste en enige studentencafé van Wageningen. De huidige bestemming van het rechterboerderijtje is horeca (pannenkoekenrestaurant) (op de foto ziet u het linker boerderijtje).

Monumenten en architectuur

25 Voormalig Oranje Hotel

Gemeentelijk monument,
Hoogstraat 79, Wageningen

Op de plek van het voormalige hotel stond in de 17e eeuw een brouwerij. Een eeuw later vestigde zich er een azijnraffinaderij en nog weer honderd jaar later kwam er een apotheek in. Eind 19e eeuw is het pand verbouwd tot hotel/restaurant en kreeg het de naam Oranje Hotel. Dit hotel sloot in de jaren '60 van de vorige eeuw de deuren. Sindsdien is het pand in gebruik als winkel. In 2011 werd de gevel prachtig gerestaureerd waarbij de oude pui van het voormalige hotel aan de hand van oude foto's en tekeningen is gereconstrueerd.

26 Johannes de Doperkerk

Gemeentelijk monument, Bergstraat 17, Wageningen

De Rooms-katholieke kerk werd in 1924-1925 gebouwd naar ontwerp van de architect H.J. van der Heijden uit Hilversum. Het gaat om een zogenaamde centraalbouw met Byzantijnse vormen en een terzijde staande toren. In de Tweede Wereld Oorlog werd de kerk voor driekwart verwoest. In de jaren 1949-1950 is de kerk herbouwd onder leiding van de architect Jan van Dongen uit Apeldoorn. De voorgevel werd daarbij minder rijk hersteld in de stijl van de Delftse school.

27 bblthk

Stationsstraat 2, Wageningen

De bblthk (bibliotheek) van Wageningen heeft een bijzondere binnenhuisarchitectuur met onder meer een open forum/podium.

28 Het gebouw met het torentje

Gemeentelijk monument, Hoogstraat 109, Wageningen

Het woonhuis met het torentje, gebouwd in 1942, is ontworpen door G. Postel. Samen met het dwarsgeplaatste forse huis aan de overkant van de Hoogstraat (langs de gracht) heeft de plek van de vroegere Bergpoort zo een nieuw stedenbouwkundig accent gekregen.

29 Pand met klokgevel

Rijksmonument, Hoogstraat 32, Wageningen

Deze woonhuis-winkel wordt gekenmerkt door een eenvoudige klokgevel, gebogen natuurstenen afdekking met sluitsteen, loden vergaarbak met "Anno 1750". Gebouwd in het midden van de 18e eeuw.

30 Watertoren

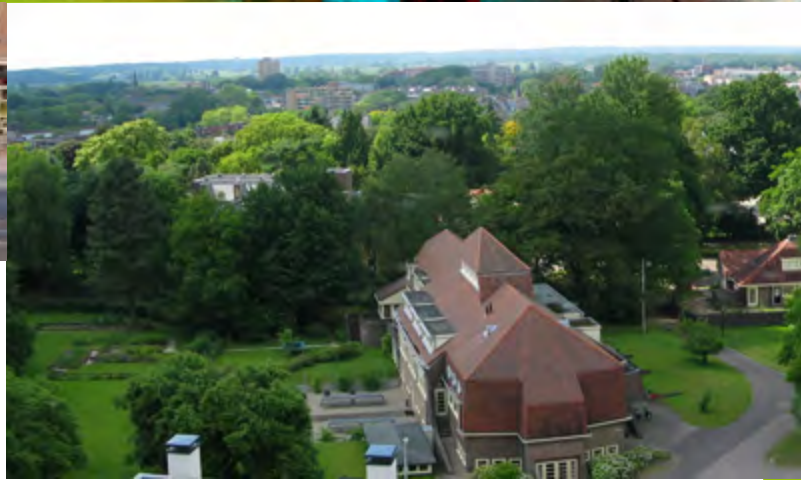
Gemeentelijk monument,
Generaal Foulkesweg 106, Wageningen

Deze toren is door architect Th.K.J. Koch ontworpen in Delftse schoolstijl. De toren kwam gereed op 15 april 1948, omdat de oude toren na de verwoesting in september 1944 afgebroken was. De watertoren heeft een hoogte van 30 meter en een waterreservoir van 130 m³. Momenteel zoekt men een herbestemming voor de toren.

Wandelroutes en activiteiten

Wandeling Wageningen Centrum Architectuur [5 km]

Zie kaart pagina 2-3

De wandeling begint op de Markt (1). Loop langs de kerk (2) en het stadhuis (3). Sla rechtsaf. Volg de Niemeijersstraat en ga linksaf bij (en over) het parkeerterreintje en loop tot de gracht. Volg het paadje linksaf langs de stadsgracht en 6. Blijf het pad volgen tot u uitkomt bij 7. Ga voor 7 naar links. Neem 1e weg rechts (Heerenstraat). Loop langs 8 en 9. Neem 2e weg rechts (Spijk) langs 11. Ga op de dijk naar links. Uitzicht op 12. Ga 1e weg links en direct weer naar rechts (Wilhelminaweg), langs 13. Einde weg rechts. Neem 2e weg rechts (Hinkeloordseweg) en loop langs het houten huis (14) en neem het Bergpad. Volg dit pad naar links en loop tussen 15 en 16 door naar 17. Ga op de Generaal Foulkesweg naar links. Sla rechtsaf (Arboretumlaan). Ga daarna naar links, August Faliseweg en loop door tot de kruising met de Eekmolenweg (21). Ga hier naar links, einde weg links, einde weg rechts en neem direct daarna linksaf de trap (kerkhofpad) naar beneden. U loopt nu langs 22. Ga einde weg rechts tot het 5 Mei plein (23 en 24). Loop min of meer rechtdoor (Bergstraat langs 26 en 27). Ga de Hoogstraat in met zijn mooie geveltjes (28, 25 en 29) tot u weer bij de Markt bent.

Stadsgrachtwandeling

Langs de Wageningse stadsgracht zijn veel mooie plekken te vinden. Een korte omschrijving van een wandeling langs de gracht is verkrijgbaar bij het Toeristisch informatiepunt in boekhandel Kniphorst aan de Hoogstraat 49, of te downloaden op www.centrumwageningen.nl Een uitgebreide versie is te downloaden op <http://sites.google.com/site/stadsgracht/de-vesting-rond>.

Centrumwandeling

Een mooie wandeling van vijf kwartier met aandacht voor geschiedenis, architectuur en kunst. Een omschrijving van deze wandeling staat in de Gildegids Wageningen. De gids is te koop bij het Toeristisch informatiepunt in boekhandel Kniphorst aan de Hoogstraat 49.

Wandeling Tuin & Architectuur (onder begeleiding van het Gilde Wageningen)

In ruim 2 uur voert deze tocht langs gebouwen, kunstwerken, bomen en tuinen op de complexen Groot Hinkeloord en De Driegen. Bij groepswandelingen kunt u op verzoek een kort bezoek brengen aan het Schip van Blaaui, een schitterend gebouw in Amsterdamse School stijl. Kijk voor meer informatie op www.rondleidingenwageningen.nl

Open monumentendag

Elke tweede zaterdag en/of tweede zondag in september wordt de open Monumentendag georganiseerd. Ook in Wageningen zijn dan gratis enkele monumenten te bezoeken.

Meer informatie: www.openmonumentendag.nl.

Proef Wageningen

www.proefwageningen.nl

Toeristisch informatiepunt
(in boekhandel Kniphorst)
Hoogstraat 49, Wageningen
tel. 0317 424 242

[facebook.com/
ProefWageningen](https://facebook.com/ProefWageningen)

[twitter.com/
ProefWageningen](https://twitter.com/ProefWageningen)

Uitgave van de gemeente Wageningen
in samenwerking met Stichting Ondernemersfonds Wageningen

Met medewerking van:
B. van Aller, JaTi Wageningen

Foto's: B. van Aller, C. Beumer,
M. Meijer zu Slochtern, R. Smit

Juni 2021

SOW

gemeente

Wageningen